

Asia: VN/23102/2020

## **Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta**

### **Osa 1. Yleinen palaute asetusalunnoksesta**

#### **a. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteiden kokonaisuus selkeä ja ymmärrettävä?**

Ei. Osio(t), joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä:

#### **Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä**

Kansallisesti vielä määrittelemättä esimerkiksi opiskeluhoollon kokonaisuudesta kuraattorien sosiaalityön osuus, joten ei voi ottaa selkeästi kantaa käyttöoikeuksiin. Samoin erilaiset asiakasohjauksen roolit (niin asiakas- kuin potilastyössä) puuttuivat kuvauksesta.

Hallinnolliset tehtävät rajattu vain ICT ja arkistotoimen osalta, vaikka toimenkuvat ovat tulevaisuudessaakin moninaiset niiden henkilöiden osalta, joilla ei ole sosiaali- tai terveydenhuollon ammattia.

Terveydenhuollon ammattilainen voi olla sosiaalipalveluissa esihenkilönä ja päinvastoin, kun ollaan integroituneissa kuntayhtymissä ja tulevaisu Hyvinvointialueissa. Silti katsomme, ettei esihenkilö voi aina olla oikeutettu asiakastietoon samassa laajuudessa kuin alaiset. Esihenkilötyön osalta on vielä voimassa sosiaalihuollon asiakastietoja koskeva määräys, jossa kuvataan käyttöoikeudet hallinnollisen työn osalta ja mikäli osallistuu myös asiakastyöhön.

#### **Muutosehdotus em. osion parantamiseksi tai muu kommentti**

Kommentointi jäljempänä osana kysymyksiä.

#### **b. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet toteutettavissa käytössänne olevaan tietojärjestelmään?**

On osin tehtävissä, osin ei

## **Muutosehdotus tai muu kommentti**

Organisaatiossamme käytetään osassa sosiaalipalveluita potilastietojärjestelmää asiakastietojen kirjaamiseen. Potilastietojärjestelmät vastaavat taustoiltaan potilastietojen asiasisältöjen ja potilastiedon arkiston sisällöllisiä ja teknisiä vaatimuksia ja siten sosiaalihuollon vaadittuja tietosisältöjä ei pystytäkään niihin enää toteuttamaan. Esimerkiksi palvelutehtävluokituksen mukainen käyttöoikeusmäärittely ei ole mahdollinen, saati asiakirjojen arkistointi asiakastietojen arkistoon. Asiakastietojen kirjaamisen siirto asiakastietoja arkistoiivaan järjestelmään tapahtuu vaiheittain, asiakastietolain myöntämien siirtymäaikojen puitteissa ja Kanta II kehityksen edetessä yhteistyössä järjestelmätoimittajien kanssa seuraten heidän kehitysaikatauluja siirron sujuvaan mahdollistamiseen.

Asiakas- ja potilastietoja käsitellään muun muassa palvelusetelijärjestelmässä, ja palvelun tuottamisen järjestelmissä on suurempia vaikeuksia toteuttaa nämä käyttöoikeudet vaaditun määrityksen mukaisesti, koska tietosisällötkään eivät vielä vastaa kansallisia määrittelyjä kaikilta osin.

### **c. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet riittävät kattavat, jotta niiden perusteella voidaan antaa käyttöoikeudet kaikille asiakastietoja käsitteleville henkilöille?**

Ei. Osio, joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä:

#### **Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä**

-

## **Muutosehdotus tai muu kommentti**

Terveystieteidenhuollossa on perinteisesti työskennellyt terveysosiaalityöntekijöitä. Viime aikoina sosiaalityöntekijöiden ohella terveydenhuollossa on työskennellyt yhä enenevässä määrin sosiaaliohjaajia. He ovat työskennelleet terveydenhuollossa eivätkä sosiaalihuollossa. Tehtävistä on toistaiseksi rajoittunut pois sosiaalihuollon perinteisesti tehtävät kuten päätöksenteko. Terveysosiaalityötä (terveysosiaalihjausta) ei ole huomioitu käyttöoikeusasetuksen 3§:ssä, sillä terveysosiaalityö on eri asia kuin sosiaalihuollossa annettavat terveydenhuollon palvelut. Millaiset käyttöoikeudet terveysosiaalityötä tekevillä työntekijöillä tulisi olla ja miten heidän roolinsa on kansallisesti ajateltu muotoutuvan? Vai tulisiko kansallisesti ohjata siihen, että sosiaalialan ammattilaiset työskentelevät terveydenhuollon yksiköissä, mutta yksikössä kirjataan niin asiakas- kuin potilastietoa ammattioikeuksien mukaisin käyttöoikeuksin? Ja tietojen yhteiskäyttö perustuisi Asiakastietolain 20 ja 21 pykälään asiakkaan suostumuksella. Jääkö terveysosiaalityö määrittelyn ulkopuolelle?

Voisiko sosiaalipalvelujen toteutusta koskevaa 14 §:ää ilmaista selkeämmin, että se koskee sekä julkista toimintaa että julkisen lukuun tehtävää yksityistä toimintaa? 15 §:llä tarkoitetaan kuitenkin muuta yksityistä sosiaalihuollon toimintaa (palveluntuottajan ja asiakkaan välisestä sopimuksesta järjestettyä ja toteutettua toimintaa).

Lausuttavana olevassa diasetissä dialla 7 mainitaan: "Mikäli henkilöllä on useampia työtehtäviä-/palvelu -yhdistelmiä saman päivän aikana, voidaan yhdistää näiden käyttöoikeudet. Mikäli henkilöllä on useampia työtehtävä-palvelu-yhdistelmiä eri päivinä, niin tehdään roolin valinta tehtävän vaihtuessa." Tähän voisi antaa esimerkkejä ja asiaa tarkentaa. Eksotessa on suunniteltu sote-yksikköä, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset voisivat palvelutarpeen arvioinnin perusteella järjestää asiakkaille sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja. Esimerkiksi iäkkäiden henkilöiden kohdalla voitaisiin palvelutarpeen arvion perusteella käynnistää kotikuntoutusta, kotisairaanhoidoa, kotihoitoa sekä sosiaalista kuntoutusta. Ajatuksena on, että sama asiakasvastaava/omatyöntekijä voisi nämä kaikki palvelut järjestää. Näin hänelle voitaisiin tulkintamme mukaan määritellä käyttöoikeuksiksi laajat sosiaalihuollon käyttöoikeudet, mutta epäselvää vielä on, millaiset uuden asetuksen mukaiset terveydenhuollon käyttöoikeudet työntekijälle tulisi määritellä vai rajoittuuko terveydenhuollon käyttöoikeudet 17 §:n mukaisesti terveys- ja hoitosuunnitelmiin, ajanvaraus- ja käyntitietoihin sekä seuraaviin keskeisiin terveystietoihin: diagnoosit, riskitiedot, toimintakykytiedot, toimenpidetiedot, mittaukset, lääkitystiedot ja rokotukset. Terveydenhuollon käyttöoikeusasetuksesta ei tällaiseen tehtävään löydy sopivaa käyttöoikeutta. Näkemyksemme mukaan asiakkaille tulisi taata tehokkaat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluprosessit ja asiakasvastaavan avulla voimme taata asiakkaan palvelukokonaisuuden koordinoinnin.

16 §:ssä mainitaan hallinnolliset tehtävät. Sosiaalihuollon hallinnolliset työtehtävät erityisesti ajanvarauksiin ja asiakasmaksuihin liittyvien tehtävien osalta on käyttöoikeusmääräyksessä jätetty väljäksi ja viitattu, että työntekijällä on käyttöoikeus välttämättä tarvittaviin tietoihin. Tämän osalta olisimme toivoneet enemmän kansallista ohjausta, mikä nähdään välttämättömiksi tiedoiksi.

17 §:ssä todetaan: "Sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävissä palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen, kotihoidon, kotipalvelun, laitospalvelun, sosiaalisen kuntoutuksen ja ammatillisen perhehoidon palveluissa on käyttöoikeus hoitosuunnitelmiin, ajanvaraus- ja käyntitietoihin sekä seuraaviin keskeisiin terveystietoihin: diagnoosit, riskitiedot, toimintakykytiedot, toimenpidetiedot, mittaukset, lääkitystiedot ja rokotukset." Tässä ei mainita tuettua asumista, jossa käytännössä voidaan huolehtia asiakkaan lääkehoidosta yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakasturvallisuuden näkökulmasta olisi näkemyksemme mukaan tärkeää, että em. käyttöoikeudet koskisivat myös tuettua asumista. Huomioitavaa on, että tässä lainsäädännössä tulee ottaa huomioon myös lakimuutokset. Esimerkiksi vammaislainsäädäntöön on kaavailtu huolenpitoa koskevat säännökset. Lisäksi katsomme, että sosiaalipalveluina ko. pykälästä puuttuvat myös seuraavat sosiaalipalvelut, joissa potilastiedot ovat tärkeitä: kasvatus- ja perheneuvonta, kriisityö ja omaishoidon tuki. Omaishoidon tuen sosiaalipalvelun osalta on epäselvyyksiä siitä, miten omaishoidon vapaat tulkitaan. Tuleeko näistä tehdä erillinen päätös ja näin kirjata tiedot esim. tehostettuna palveluasumisena vai sisältyykö vapaat omaishoitoon. Tämä määrittää myös käyttöoikeuksia, tuleeko vapaita toteuttavilla yksiköillä olla käyttöoikeus omaishoidon tuen kirjauksiin vai vain tehostetun palveluasumisen kirjauksiin. Näin käyttöoikeusasetuksessa tulee ottaa huomioon, että jos omaishoidon vapaiden toteuttaminen tulkitaan omaishoidon toteutukseksi, tulee omaishoidolla olla käyttöoikeus 17 §:ssä mainittuihin tietoihin.

Asumisen palvelujen osalta työntekijät ovat todenneet tärkeäksi, että terveydenhuolto näkisi sosiaalihuollon tietoja, jotta palveluja voidaan heidänkin puoleltaan yhteensovittaa. Erityisesti kehitysvammaisten erityishuollon osalta, jossa erityishuoltoon voi kuulua myös terveydenhuollon palveluja, lainsäädännön tulkinta tietojen käyttöoikeuksien näkökulmasta on vaikeaksi tulkita. Tämä hankaloittaa palvelujen toteuttamista. Esimerkiksi kehitysvammaisten laitospalvelun osalta on epäselvyyksiä siinä, miten paljon tietoja voidaan luovuttaa terveydenhuoltoon etenkin tilanteissa, joissa asiakas itse ei pysty antamaan suostumusta. Kyse usein laitospalvelussa on kuitenkin mm. lääkitysten seurannasta ja hoidontarpeen arvioinnista, mikä toteutetaan sosiaalihuollon laitospalveluna kehitysvammalain nojalla.

17 §:ssä ei oteta kantaa ns. Sosiaalihuollon järjestämisen rooliin ja oikeuteen potilastietoihin. Vai tulevatko nämä oikeudet Asiakastietolain 20 ja 21 pykälien perusteella, joissa kuitenkin vaaditaan asiakkaan suostumus tietoihin palvelun järjestämiseksi? Organisaatioissa on joidenkin sosiaalipalveluiden osalta keskitettyä päätöksentekoa. Esimerkiksi Eksotessa vaikeavammaisten liikkumista tukevat palvelut on keskitetty tietyille työntekijöille. Tässä tehtävässä olisi asiakkaan näkökulmasta tärkeää, että työntekijöillä olisi käyttöoikeus ainakin diagnoosi ja toimintakykytietoihin. Näin päätöksenteko olisi sujuvampaa eikä asiakas kuormittuisi tietopyynnöistä, jos suostumus tietojen katseluun olisi. Ajattelempa, että riskitiedot, toimintakyky- ja diagnoositieto ovat sekä laaja-alaisen asiakasvastuun, sosiaalihuollon järjestämisen ja sosiaalipalvelun toteutuksen kannalta usein välttämättömiä tietoja, jotta asiakasta pystytään palvelemaan parhaalla mahdollisella tavalla. Olemme pohtineet myös, että riskitiedot, toimintakykytieto ja diagnoositieto voisivat olla ns. sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiskäytössä olevaa tietoa.

Käyttöoikeusasetuksella voitaisiin vähentää sitä, ettei eri alueilla tehtäisi päällekkäistä toimintakyvyn arviointia, vaikka toimintakykytiedolle onkin eri käyttötarkoitukset. Esimerkiksi iäkkäiden RAI-arviointia tulisi pystyä hyödyntämään moniammatillisesti eri ammattilaisten välillä. Riskitietojen osalta mm. omaishoitajuuteen liittyvät tiedot ovat tärkeitä olla käytettävissä eri rekistereiden välillä myös ilman asiakkaan suostumusta.

Esimerkiksi sosiaalihuollon neuvonnan ja ohjauksen osalta on vaarana, että organisaatiot tulkitsevat eri tavoin käyttöoikeuksia. Monet organisaatiot perustavat/ovat perustaneet ns. matalankynnyksen ohjaus ja neuvonta palveluja, joissa tehdään sosiaalihuollon yhteydenoton ja ilmoituksen arviointia, muttei laaja-alaista palvelutarpeen arviointia eikä siellä vastata asiakkaan palvelukokonaisuudesta. Ei ole myöskään yksiselitteistä, voitaisiinko tällaista palvelua ulkoistaa. Jotta asiakasta voitaisiin kuitenkin ohjata sujuvasti, tulisi ohjauksen ja neuvonnan palveluissa antaa laajat käyttöoikeudet, mutta tämä työ ei kuitenkaan vastaa sosiaalipäivystystä. Tällaisen tehtävän käyttöoikeuksiin toivottaisiin kansallista linjausta.

Sosiaalihuollossa voimassa olevassa käyttöoikeusmääräyksessä (1/2020, THL 1676/5.09.00/2016) on otettu kantaa erikseen turvakiellon alaisten tietojen käsittelyyn ("Väestötietojärjestelmässä turvakiellon alaisiksi merkittyihin tietoihin on käyttöoikeus niillä työntekijöillä, joiden työtehtävissä niiden käsittely on välttämätöntä ja jotka organisaatiossa on erikseen nimetty niiden käsittelijöiksi.").

Lausuttavana olevassa käyttöoikeusasetuksessa tähän ei oteta kantaa. Tämän osalta näemme kuitenkin tärkeäksi, että organisaatioita ohjeistetaan asiassa yhtenäisellä tavalla.

Sosiaalihuollon potilastiedot tulisi näkemyksemme mukaan olla terveydenhuollon käytettävissä myös ilman asiakkaan suostumusta. Käytännön toiminnan kannalta olisi tärkeämpää, että tulevien lakimuutosten myötä ei olisi erillisiä sosiaalihuollon potilastietoja, vaan niistä muodostuisi potilasrekisteriin kuuluvia terveydenhuollon potilastietoja. On vaativaa tulkita sosiaali- ja terveydenhuollon potilastietojen eroja suhteessa käyttöoikeuksiin ja tietojen arkistointiin. Lähtökohtaisesti monet asiakkaat asuvat kotona omalla vuokrasopimuksella (myös palveluasuminen) ja näin ollen terveydenhuollon ammattihenkilö tekee kotikäynnin asiakkaalle. Onko kyse enää sosiaalihuollon potilastiedosta vai terveydenhuollon kotikäynnillä tehtävästä potilastyöstä ja potilasrekisteriin kuuluvasta tiedosta? Etenkin kun asiakkaan palvelukokonaisuuteen kuuluu muutoinkin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

Näkemyksemme mukaan käyttöoikeusasetuksessa tulee ottaa kantaa siihen, mitä lisäyksiä hyvinvointialueiden muutokset tuovat mukanaan. Esimerkiksi mitkä ovat opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologitehtävien käyttöoikeudet sosiaalihoollon asiakastietoihin ja terveydenhuollon potilastietoihin, tehtävien siirtyessä hyvinvointialueille ja osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

#### **d. Kuinka suuren osan työntekijöistä kohdalla käyttöoikeuksien laajuus muuttuu asetuksen myötä?**

Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevien käyttöoikeudet tulee tarkistaa ja arvioida uudelleen.

Potilastietojärjestelmässä on n. 5500 aktiivista käyttöoikeutta, asiakastietojärjestelmässä n. 900 käyttäjää. Lisäksi samoilla käyttäjillä oikeuksia muihin järjestelmiin, joihin tulee katsoa määrittelyt.

Sosiaalihoollon osalta asiakastietojärjestelmässä on nykyisen käyttöoikeusmääräyksen (1/2020, THL 1676/5.09.00/2016) mukaiset käyttöoikeudet, mutta sosiaalipäivystyksen, palvelujen koordinoinnin ja palvelutarpeen arvion, esimiestehtävien, lastenvalvojien, palvelun toteutuksen käyttöoikeudet tulee ainakin tarkistaa ja heillä käyttöoikeudet todennäköisesti muuttuvat. Toteutuksen ja laaja-alaisen käyttöoikeuden osalta muutoksia tulee 17 §:n mukanaan tuomat oikeudet. Lastenvalvojilla käyttöoikeudet kaventuvat. Esihenkilöiden käyttöoikeudet on arvioitava uudelleen.

Potilastietojärjestelmän osalta roolit ja käyttöoikeudet on käyty läpi muutama vuosi sitten. Pääosin vastaavat käyttöoikeusasetusta. Joidenkin roolien osalta tarkistettava muutostarpeet laajemmin ja sisällöt käytävä läpi lähes kaikista rooleista. Osa rooleista on sosiaalihoollon potilastietojen kirjaamiseen ja niissä noudatettu osittain sosiaalihoollon käyttöoikeuksien periaatteita.

Terveydenhuollon ptj:ssa käyttöoikeusryhmiä lähes 190, tämän lisäksi mm. palvelusetelijärjestelmä ja sosiaalihoollon asiakastietojärjestelmä lähes 30 käyttöoikeusryhmää, jotka on tehty nykyisen

käyttöoikeusmääräyksen mukaisesti. Sosiaalihuollon asiakastietoihin on toteuttu myös tilastointiroolit, joihin pääkäyttäjillä on oikeudet.

On muistettava, että joudumme läpikäymään sote-palveluyksikkömuutosten myötä joitain käyttöoikeuksia uudelleen ja erityisesti tämä koskee hyvinvointialueiden aloittamista. Eksotella työmäärän ei pitäisi olla kohtuuttoman suuri, koska yksikkötiedot on alueellisesti yhtenäisestetty. Monilla alueilla tämä on iso työ ja vie paljon aikaa, valmisteluajan ollessa lyhyt.

**e. Miten asetusluonnoksen mukaiset käyttöoikeudet muuttaisivat ammattihenkilöiden työtä?**

Vaikea arvioida, koska asetusluonnos vaatii kansallisen yhtenäisen soveltamisohjeen/-oppaan, jotta määrittelyt ovat riittävän yhtenäiset.

Yhtenäisenä Etelä-Karjalan alueena meillä on tietysti kokemusta organisaation rekisterin käytöstä ja se mahdollisuuksista, yhdistäen sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut ja työnkuvat. Erityisesti terveydenhuollossa sama ammattilainen voi työskennellä niin erikoissairaanhoidon kuin perusterveydenhuollon tehtävissä (esim. fysioterapeutti, kuntoutuksen työntekijät) ja työtä eritellään tilastoinnin kautta. Asiakkaan hyöty on saman ammattihenkilön kanssa työskentely kun muut tiimit jäsenet voivat vaihtua.

Jos asiakasohjauksen ja neuvontapalveluiden käyttöoikeuksiin ei saada tarkennuksia, niin joudumme ottamaan itse kantaa työssä tarvittaviin käyttöoikeuksiin tai muuttamaan käyttöoikeudet johonkin asetuksen kohtaan perustuen.

**a. kustannukset euroina**

Vaikea arvioida, koska asetuksen sisältö ei ole tällä hetkellä riittävän kattava. Tarvitaan omaa työtä ja sovellusta tuntevien asiantuntijoiden määrittelytyötä. Ulkopuolisen ostopalvelun hinta on merkittävä osa kustannuksia. Työn määrä riippuu siitä kuinka paljon tuleva asetus vastaa nykyisiä käyttöoikeuksia, sekä erityisesti sosiaalihuollon asiakastietojen käyttöoikeusmääräystä, jonka päivitykset on tehty viime vuonna määräyksen päivityksen jälkeen.

**b. työmäärä (htkk)**

Paras arvio 6-24 htkk sisältäen kaiken sisältömäärittelyn toimenkuvista lähtien, järjestelmien taustamuutokset, käyttöoikeuksien läpikäynnin työntekijöittäin.

**c. muutosten toimeenpanon edellyttämä aika kuukausina**

12-48 kuukautta

**d. tietojärjestelmämuutokset**

Kyllä

**Jos kyllä, kerro tarkemmin minkälaisia muutoksia**

Asiakastietolain voimaantulon myötä yhä useamman järjestelmän vaatimuksena on A-luokan järjestelmä. Samoin asiakas- ja potilastiedon arkistojen laajentumiset vaikuttavat järjestelmäkehittämiseen ja sitä kautta työntekijöiden rooleihin, käyttöoikeuksiin ja asetusten mukaisten muutosten tekemiseen.

Nykytilanteessa olemme joutuneet ratkaisemaan palvelun tuottajan käyttöoikeuksia eri tavoin, asiakas- ja potilasturvallisuuden takaamiseksi. Kun nämä ratkaisut muutetaan kansallisen määrittelyn mukaisiksi, niin yksityisen toimijan tulee olla liittynyt Kanta-arkistoon ja palvelun tuottajilla tulee olla mahdollista käyttää ostopalveluvaltuutusta sekä rekisterinkäyttöoikeutta tietojen kirjaamiseen.

Sosiaalihuollon osalta Kanta-liittymiset ovat suurelta osin menossa vasta Kanta I vaiheen osalta ja seuraavien käyttöönottoavaiheiden myötä mahdollistuu yksityisten toimijoiden kirjaukset palvelun järjestäjän rekisteriin. Olemme huolissamme sosiaalihuollon Kanta II vaiheen pilottien etenemisestä, sillä kansallisen määrittelyjen etenemättömyys estää organisaatioita ja järjestelmätoimittajia kehittämästä järjestelmiä ja toteuttamasta muita kansallisia vaatimuksia, kuten osittain näitä käyttöoikeuksia. Tämä tulee käytännössä kestämaan vuosia, asiakastietolain liittymisvelvoitteen aikataulun vuoksi.

On todettava, että tietojärjestelmämuutoksia varten tarvittavat resurssit (ICT-toimittajat, asiantuntijatyö yms.) eivät tule riittämään kansalliseen kertakäyttöönottoon ja asetusten vaatimiin muutoksiin. Samaan aikaan valmistellaan Hyvinvointialueita, muita lakisääteisiä palveluita, järjestelmien versiopäivityksiä jne. On myös riskinä, että käyttöoikeuksien määrittely joudutaan tekemään lyhyen ajan sisään useampaan kertaan tulevien lakiuudistusten myötä, mutta oletuksena on, että se koskisi vain osaa palveluista.

## Osa 2. Käyttöoikeudet terveydenhuollossa

### **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus kaikkiin asiakastietoihin?**

Pohdimme toimintakyvyn ja kuntoutuksen palveluissa oikeutta laajoihin asiakastietoihin. Nämä palvelut kestävät prosessina vuosia ja asiakkaalla on hoitosuhde myös terveydenhuollossa ja/tai sairaalapalveluissa, mutta kokonaisuutta hoidetaan kuntoutuksen yksiköissä monialaisesti, moniammatillisessa tiimissä. Eksotessa kuntoutuspalvelut on myös hallinnollisesti järjestetty yhden toimijan/yksikön varaan, jossa on moniammatillinen osaaminen käytössä koko ajan. Kuntoutuksen palvelukokonaisuus sisältää niin palvelun järjestämistä ja myös toteutuksen palveluista, joissa voisi olla rajatun käyttöoikeudet. Samoin lääkinnällisen kuntoutuksen kokonaisuus saattaa vaatia välillä laajempia oikeuksia, jossain kohdin rajatumpia.

### **Onko laaja-alainen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?**

Lähtökohtaisesti kyllä.

### **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

### **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Pohdimme että palveluissa pitäisi jossain kohdin olla samanlaiset oikeudet kuin 4§:ssä eli laaja-alaiset oikeudet. Palvelut, joihin viittaamme ovat fysioterapia, toimintaterapia, kuntoutusohjaus, kotikuntoutus sekä perusterveydenhuolto että erikoissairaanhoito. Listaan varmaan pitäisi ajatella myös musiikkiterapia, psykoterapia, puheterapia, neuropsykologinen kuntoutus ja neuropsykiatrinen valmennus eli kaikki lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat noilla parilla lisäyksellä.

### **Onko rajattu hoidollinen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?**

Mm. yleisilmaus 5) toimintakyvyn, kuntoutuksen ja terapia-alan palvelut on kattava.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut määrittelynä selkeä. Käytännössä vaatii lakimuutoksia käyttöoikeuksien selkiyttämiseksi.

### **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

#### **Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Kuntoutuksen työtehtävissä pitää nähdä laajasti myös muiden kuin omaa erikoisalaa koskevat tiedot. Ja mistä muodostuu kuntoutuksen erikoisala ja palvelut? Työntekijällä tulee olla mahdollisuus selvittää laaja-alaisesti asiakkaan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevat tiedot. Koostettu rakenteinen toimintakykytieto edesauttaisi tietojen sujuvaa hyödyntämistä ja vähentäisi tarvetta lukea eri erikoisalojen kirjauksia. Erityisesti kotikuntoutuksessa olisi hyvä nähdä sosiaalihuollon asiakastietoja, esim. päihdeasiat, kuntoutuksen toteutuksen seurannan ja vaikuttavuuden arvioimiseksi. Vai voiko osassa toimintakyvyn ja kuntoutuksen tehtäviä olla oikeudet laaja-alaisiin tietoihin (4§)? Pohdimme myös lääkinnällisen kuntoutuksen työssä oikeutta laaja-alaisiin tietoihin.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat vaativa määritellä johtuen vanhentuneesta päihdehuoltolaista. Päihdehuollon asiakas- ja potilastietojen erottelu, huomioiden sosiaalihuollon potilastiedot vaikeuttavat kirjaamista ja käyttöoikeuksia. Mikäli lainsäädäntöuudistus poistaisi sosiaalihuollon potilastiedot, niin päihde- ja mielenterveyspalveluiden kirjaaminen sujuvoituisivat ja työntekijöiden toimenkuvat selkiytyisivät. Yhteistyö sosiaalipalveluiden kanssa voidaan turvata Asiakastietolain 20 ja 21 pykälien kautta.

### **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

### **Onko hoidon tuen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?**

-

### **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

#### **Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?  
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?  
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

**Tulisiko opiskeluhuoltoon kuuluva terveydenhuolto (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja opiskeluhuollon psykologipalvelut) olla oma palvelunsa asetuksen 3 §:ssa?**

-

**Mitä potilastietoja opiskeluhuollossa välttämättä tarvitaan?**

Asia on monitahoinen. Nykyisin opiskeluhuolto on oma palvelukokonaisuus, jota voisi rinnastaa jollain tapaa kotisairaanhoidon ja kotihoidon palvelukokonaisuuteen tai omaishoidon palveluihin. Siksi oma palvelu voisi olla hyödyllinen ja se helpottaisi käyttöoikeuksien myöntämistä. Nykytilanteessa meillä on omat roolit opiskeluterveydenhuollon työntekijöille.

**Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan opiskeluhuollon potilastietoja?**

Lähtökohtaisesti asetuksen 3§ kohdat 1-2, ehkä myös suun terveydenhuollon palvelut.

### **Osa 3. Käyttöoikeudet sosiaalihuollossa**

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Nykyinen THL:n käyttöoikeusmääräys on ollut kokemuksemme mukaan pääosin hyvä ja sen mukaiset käyttöoikeudet sosiaalipalvelun järjestämisessä tarvittaviin tietoihin.

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?  
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Nykyisestä käyttöoikeusmääräyksestä puuttuu kuvaukset asiakasohjauksen ja -neuvonnan tehtäviin, josta esitimme aiemmin pohdintaa. Asiakasohjauksen ja neuvonnan tehtävissä ei tehdä palvelutarpeen arviota tai toimita omatyöntekijänä, mutta suppeilla tiedoissa asiakasohjaus aiheuttaa moninkertaista ja päällekkäistä työtä. Tähän tehtäväkokonaisuuteen olisi hyvä saada kansallista ohjausta.

Tähän liittyvät myös eri yhteydenottotavat keskitettyihin palveluihin (puhelin, chat, videoyhteydet, sähköisen asioinnin mahdollisuudet) ensikontaktin saamiseksi.

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Nykyinen THL:n käyttöoikeusmääräys on ollut kokemuksemme mukaan hyvä ja sen mukaiset käyttöoikeudet sosiaalipalvelun järjestämisessä tarvittaviin tietoihin.

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Nykyinen THL:n käyttöoikeusmääräys on ollut kokemuksemme mukaan hyvä ja sen mukaiset käyttöoikeudet lastenvalvojan tietoihin.

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Lastenvalvojilta poistuu aiempaan käyttöoikeusmääräykseen (1/2020) verrattuna oikeus lastensuojelun palvelutehtävän tietoihin. Lisäksi heiltä poistuu oikeus päihdehuollon palvelutarpeen arvioon ja päihdehuollon asiakassuunnitelmaan. Lastenvalvojilla on oikeus kuitenkin asiakkuusasiakirjaan. Näin he näkevät lastensuojelun ja päihdehuollon palvelutehtävien asiakkuudet ja voivat pyytää päihdehuollosta tai lastensuojelusta tietoja. Tämä muutos lisää työtä tietopyyntöjen, luovutus ja tietojen saamisen merkintöjen osalta. Toisaalta kyse on myös poisoppimisesta, sillä nykyinen käyttöoikeusmääräys on mahdollistanut käyttöoikeuden lastensuojelun palvelutehtävään. Tiedot ovat kuitenkin tarpeellisia olosuhdeselvityksiä tehtäessä ja lapsen etua arvioitaessa. Tietopyyntöjen tekeminen hidastaa ja monimutkaistaa työprosessia ja näin asiakkaan asian eteneminen viivästyy, mikä voi heikentää lapsen edun toteutumista. Huomioiden, että kyse voi olla myös lapsen oikeudesta tavata vanhempansa, koemme tärkeäksi, että lastenvalvojat voisivat suorittaa tehtävänsä mahdollisimman sujuvasti ja nopeasti.

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Nykyinen THL:n käyttöoikeusmääräys on ollut kokemuksemme mukaan lähtökohtana hyvä ja sen mukaiset käyttöoikeudet sosiaalipalvelun toteutuksen tietoihin. Muutostarpeet perusteluissa.

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Käytännössä ongelmalliseksi on koettu se, että toteutuksen rooli ja käyttöoikeudet ovat voimassa vasta päätöksenteon jälkeen. Monesti toteutuksen työntekijät ovat kuitenkin mukana asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin prosessin vaiheessa. Asiakkaat käyvät tutustumassa toteutuksen yksiköihin ja toisaalta toteutuksen työntekijät ovat mukana arvioimassa onko heidän yksikkönsä sopiva asiakkaalle. Työelämäpalveluita koskien toteutuksen työntekijät ovat usein myös etsimässä sopivia yksiköitä/toimipaikkoja, joissa asiakas voisi toteuttaa esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan tai vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevan toiminnan. Haasteena tällöin on, ettei toteutuksella ole käyttöoikeutta palvelun järjestämisen tai palvelutarpeen arvion asiakaskertomusmerkintöihin. Toteutuksen ja järjestämisen erottelu on koettu haastavaksi julkisen sektorin sisällä. Ostopalvelujen osalta tilanne on selkeämpi.

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Nykyinen THL:n käyttöoikeusmääräyksen kohta 11 a toimisi lähtökohtaisesti myös yksityisen sosiaalihuollon työtehtävissä. Monesti yksityinen toimija toteuttaa järjestävän organisaation lukuun palvelua ja silloin heillä tulisi olla oikeudet tarpeellisiin asiakassuunnitelmiin yms. Nyt tuosta päivitetystä määräyksestä oli poistettu yksityisen palveluntuottajan oikeudet samoihin tietoihin kuin mitä organisaation itse tuottaman palveluna on oikeus.

Käyttöoikeusmääräyksen 11 Palveluntuottajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen perustuvassa yksityisessä sosiaalihuollossa palveluntuottajan organisaatiossa palveluista vastaavalla työntekijällä on käyttöoikeus palveluntuottajan asiakasrekisteriin tallennettuihin asiakastietoihin. Käsityksemme mukaan tämä koskee ehkä eniten ns. senioriasuista, johon asiakkaat voivat hakeutua ja päästä oman vuokrasopimuksen kautta. Näitä asiakastietoja ei välttämättä tarvitakaan sosiaalihuollossa.

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

**Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Lähtökohtaisesti on hyvä rajata hallinnollisista tehtävistä asetuksessa mainitut tietosisällöt. Eksoten kokemus on kuitenkin osoittanut sen, että hallinnollisia tehtäviä suorittaa pieni työntekijämäärä ja osalla heistä kuuluu toimenkuvaan niin hallinnolliset tehtävät (tietopyyntöjen käsittely) kuin arkistotoimen tehtäviä. Tällä toimenkuvalla käyttöoikeuksien sujuva vaihtaminen ja rajaaminen ovat aika mahdotonta tehdä.

Turvakotipalvelu on siitä hyvä esimerkki, että sitä toteutetaan Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen lukuun ja olemme sen osalta palvelun tuottajia. Tällä hetkellä on epäselvää miten tulevaisuudessa tähän palveluun liittyvät hallinnolliset työt hoidetaan. Nykyisin hallinnollisia tehtäviä suorittava henkilö tulostaa tietopyyntöihin turvakodin asiakastiedot, jotka esihenkilö luovuttaa eteenpäin. Kanta II vaiheeseen siirtyminen ratkaisee tulevan, mutta moni asiakas kyselee vanhoja tietoja. Kansalliset määrittelyt eivät mahdollista vielä turvakotipalvelun asiakastietojen arkistointia THL:n rekisterinpitäjän lukuun.

Osa hallinnollisista tehtävistä kuuluu esim. asiakasmaksujen määrittelyyn ja siihen liittyvään päätöksentekoon, laskutukseen jne jolloin rajaaminen on oikea.

## **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Vammaispalveluissa, omaishoidon ja kotihoidon palvelukokonaisuuksissa tarvitaan riittävää potilastietoa sosiaalipalvelun järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lastenvalvojan ja lastensuojelun työssä esim lapsen ja vanhempien tapaamisen toteutumiseksi saatetaan tarvita satunnaisesti terveydenhuollon tietoja (esim. labratulokset, huumeaseulat, päihdehuollon käyntien toteutuminen).

Oletus on, että asiakastietolain 20§ mahdollistaisi tämän sujuvasti järjestelmiä hyödyntäen. Asiakkaan lupa on oikeassa elämässä välillä vaikea saada, jos on kyse esim. vaikeasti vammaisesta/vammautuneesta henkilöstä (erityisesti täysi-ikäiset) tai alaikäisestä lapsesta/nuoresta, jonka vanhemmat eivät anna lupaa eikä lapsen oikeutta päättää tietojen saannista voida todentaa riittävästi. Tai äkillisesti ja pysyvästi sairastuneen henkilön osalta.

Osa sosiaalihuollon palvelupäätöksistä perustuu myös lääkärinlausuntoon, hoito-, terveys- ja/tai kuntoutussuunnitelmaan ja siten terveydenhuollosta pitäisi pystyä luovuttamaan tai katsomaan suoraan käyttöoikeuksien perusteella tarvittavat lääkärilausunnot.

## **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

### **Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Epäselväksi jää, miten käyttöoikeuksia tulisi tulkita sosiaalihuollon matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluissa. (Ks. Osa 1, C-kohta.)

## **Mitä sosiaalihuollon asiakastietoja kuraattoripalvelussa välttämättä tarvitaan?**

Ensin tulee kuitenkin määritellä kuraattoritoiminta osana sosiaalipalveluja ja niiden prosesseja. Tulisiko kuraattoripalveluista oma sosiaalipalvelu? Kuuluuko kuraattorien työhön ilmoitusten ja yhteydenottojen käsittely sekä palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelmat? Näkemyksemme on se, ettei kuraattorien työ sisältäisi ilmoitusten käsittelyä tai suoraa vastuuta palvelutarpeen arvioinnista. Vaikka oppilashuollon puolella tuo vastuu yhteistyön koordinoinnista on yksi merkittävä osa työtä. Vai onko kuraattori vain yhteyttä ottava taho, mutta sosiaalihuollon asiakkuuden kautta muodostuu käyttöoikeus asiakastietoon?

Pohdimme alustavasti, voisiko kuraattoripalvelujen käyttöoikeudet perustua lapsiperheiden järjestämisen käyttöoikeuksiin. Tämä käyttöoikeus mahdollistaa myös työikäisten palveluiden asiakastietojen näkymistä, koska täytyy muistaa monen kuraattorin asiakkaan olevan jo täysi-ikäisiä ja ammatinvaihtajiaakin.

Nykytilanteessa kuraattorit tekevät osittain päällekkäistä työtä sosiaalityön kanssa, jos ei riittävän ajoissa saada tietoa sosiaalihuollon asiakkuuksista.

Olemme kokeneet hyvänä sen, että alueellisena toimijana kuraattorien käyttöoikeudet kattavat koko Eksoten ja siten sijaistukset ovat onnistuneet eri koulujen kesken sujuvasti.

Opiskeluhuollon kokonaisuus ja kuraattorien sosiaalipalvelu vaatii vielä sisältövalmistelua, jotta pystytään huomioimaan toiminnan eri ulottuvuudet. Erityisesti opiskeluhuollon kokonaisuus huomioiden suhteessa asiakas- ja potilasprosesseihin. Voisiko tätä pilotoida ja luoda toimintamallia? Kyse on myös yhteistyökäytäntöjen uudistamisesta.

#### **Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan kuraattoripalvelun asiakastietoja?**

Sosiaalipalveluiden laajan asiakasvastuun työtehtävissä, sosiaalipalveluiden järjestämisessä (lapsiperheiden ja työikäisten palvelutehtävät, lastensuojelu, lastenvalvojan tehtävät). Kuraattorityön painopiste on ryhmämuotoisessa toiminnassa, yksilötyöskentelyn sijaan, mutta silti asiakaskohtaisen työn kirjaamista on ja tieto tulee olla tarvittavien tahojen käytettävissä.

### **Osa 4. Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon muissa tehtävissä**

#### **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

Lähtökohtaisesti opiskelijalla tulee olla käyttöoikeudet niihin asiakastietoihin, joita muutkin ammattihenkilöt käyttävät työpaikassa.

#### **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

##### **Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Käyttöoikeuksien antamisessa tulee käyttää harkintaakin. Osalla opiskelijoita voi olla jo sote-alan koulutustausta ja opiskelevat seuraavan tason tutkintoa. Ensimmäistä sote-ammattitutkintoa opiskelevan osalta jo harjoittelupaikat rajaavat käyttöoikeuksia monesti palvelun toteuttamisen tietoihin.

Nykytilanteessa opiskelijoilla on kahdet oikeudet. Tehdessään sijaisuuksia käyttävät samoja oikeuksia kuin muutkin yksikön ammattihenkilöt ja opiskelijana ne voivat olla rajatumpia/laajempia työyksiköstä ja -tehtävästä riippuen.

Opiskelijoiden ei tule voida tallentaa tietoja järjestelmään/arkistoon, vaan kirjaukset hyväksyy aina ammattihenkilö. Työssä tulee huolehtia siitä, että asiakastietoja katsotaan valvotusti ja riittävässä ohjauksessa. Opiskelijan omat tunnukset mahdollistavat lokivalvonnan ja tiedon siitä, mitä prosessin vaihetta ja asiakastietoa on kirjattu.

#### **Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

#### **Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?**

##### **Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Tämän pykälän oletetaan pitävän sisällään raportoinnin kautta tehty omaevalvonta ja datan laadun seuranta. Ajoittain tietojen raportointiin nousee tietoja, voidaan epäillä olevan virheellisiä ja tietoja

joudutaan tarkistamaan asiakastietojärjestelmästä ja selvittämään, onko virhe raportoinnissa vai virheellisessä kirjauksessa. Pohdimme tulisiko tämä nostaa esille tämän pykälän tulkinnassa.

ICT työt koostuvat monista eri asioista. Organisaatiossa voi osalla työntekijöitä olla hallinnollisia järjestelmään liittyviä vastuutehtäviä sosiaalihuollon palvelutehtävittäin/terveydenhuollon erikoisaloittain. Tämä liittyy osana raportoinnin ja tiedonhallinnan töitä, jossa tarkistetaan prosessien oikeellisuutta, toteutetaan toisen työntekijän perehdyttämistä ja tietojen teknistä korjausta. Asiayhteyden todentaminen puuttuu (sama palveluyksikkö), jolloin tämä työ ei jää näkymiin. Työntekijällä ei voi olla kahta käyttäjätunnusta, koska tunnuksen kytketään sote-ammattikortin tiedot tai organisaatiokortin tiedot.

**Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?**

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?  
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

## Osa 5. Muu palaute

### Muita huomioita ja palautetta asetusluonnoksesta

Käyttöoikeusasetuksen toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa, sillä asia vaatii paljon määrittelytyötä sekä aikaa luoda uudenlaisia toimintamalleja. Asetuksen toteuttaminen käytännön toimintaprosesseissa edellyttää toiminnan uudelleen tarkastelua. Aiemmin jo totesimme, että toteutus edellyttää järjestelmäkehitystä. Resurssit eivät riitä kertarysäyksellä isoihin kansallisiin muutoksiin, organisaatioiden hyvästä tahtotilasta huolimatta.

Toteamme myös, että kansallisesti tulisi vielä ohjeistaa tarkemmin eri rekisterien välisten tietojen luovutuksia koskevaa suostumuskäytäntöä. Tähän toivotaan kansallista koulutusta. Osa tietojen luovutuksista tulee tapahtumaan Kanta-palvelujen kautta, mutta kaikkien osalta luovutuksia ei voida täällä tehdä.

Sosiaalihuoltoon on tulossa määräys käyttää Sosmeta-palvelun asiakasasiakirjoja, mutta suostumus tietojen luovutukseen puuttuu. Tätä ei ole määriteltä, vaikka näkemyksemme mukaan tällainen tarvitaan Kanta-palvelujen luovutusluvan/luovutuskiehellön lisäksi. Tarvitaan tarkempaa ohjeistusta, millainen suostumuksen tulisi olla, jotta se kattaisi laissa määritetyt vaateet kuten suostumuksen nimenomaisuuden, tietoisien suostumuksen. Nyt organisaatioilla on varmasti erilaisia käytäntöjä.

Luovutuksiin liittyvät kirjatukset ja prosessit ovat osa käyttöoikeuksia, koska nykyisin luovutuksia tehty osana hallinnollisia tehtäviä, esihenkilöiden tarkastuksella. Mutta samalla tietoa luovutetaan myös osana sote-ammattilaisten työtä.

Mitikka Mika

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi - Tietohallintopäällikkö Mika Mitikka,  
IT Palvelupäällikkö Minna Kälviä